

ILMAISUTAIDON KURSSIN HARJOITUSTEN MERKITYS
OPETTAJAOPISKELIJOIDEN
RYHMÄYTYMISPROSESSISSA

PEDAFORUM JYVÄSKYLÄ 18.8.2016

**Sirkku Lähdesmäki, yliopistonopettaja
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Luokanopettajien aikuiskoulutus**

*Ryhmässämme naurettiin vedet silmissä...jos
tämä on aikuisten mielestä näin hauskaa,
lapsista varmaan tuhatkertaisesti!” opiskelija*

ILMAISUTAIDON OPINTOJAKSON TAVOITTEENA ON

- antaa opiskelijoille tietoa ja taitoa käyttää ilmaiskasvatusta kokonaisvaltaisena ja eheyttävänä metodina
- toimia yhteistoiminnallisena, ryhmäyttävänä ja vuorovaikutteisena kokonaisuutena
- antaa omakohtainen kokemus draaman keinoista oman ilmaisun vapauttamisessa ja heittäytymisessä yhteiseen draamasopimukseen

AUTENTTINEN JA AITO OMAKOHTAINEN KOKEMUS

- osallistuminen antaa omakohtaisen kokemuksen luovuuden ja ilmaisukasvatuksen metodien vaikutuksesta
 - ryhmäytyminen, yhteenkuuluvuuden tunteen syntyminen, yhteistoiminnallisten taitojen kehittyminen
- kokemuksellisuus auttaa ymmärtämään, miten ilmaisukasvatusta voi käyttää oppilaiden kanssa mm. ryhmäyttämiseen, oppimistavoitteiden saavuttamiseen, luokkailmapiirin kehittämiseen, vuorovaikutustilanteisiin

Opiskelijan on saatava omakohtainen kokemus draamakasvatuksen vaikuttavuudesta, jotta hän voi muodostaa omiin kokemuksiin pohjaavaa ymmärrystä siitä, miten hyödyntää draamakasvatusta menetelmänä.

Oppimistilanteiden suunnittelussa ilmaisukasvatuksen menetelmät ovat erinomainen käyttövoima niin kasvatuksellisen kuin yhteisöllisen ja yksilöllisen oppimisen näkökulmasta.

LUOKANOPETTAJAOPINNOT KOKKOLASSA

- opinnot alkavat tammikuussa
- ilmaisutaidon kurssi on opintojen alussa
- opiskelijat eivät tunne tosiaan entuudestaan
- ikähaitari 25-55
- vuosikurssilla aloittaa n. 45 aikuisopiskelijaa
- opinnot suoritetaan A ja B ryhmissä, jotka jaetaan 3-4:n opiskelijan pienryhmiin
- kaikilla on kasvatustieteen pohjaopintoja

TUTKIMUKSEN TAVOITE

➔ mielenkiinnon kohteena on ilmaisukasvatuskurssin harjoitusten merkitys opiskelijan ryhmäytymisprosessille

- millaisia yhteenkuuluvuuden kokemuksia ja tunteita opiskelijat kokevat yhteisten ilmaisuharjoitusten kautta?
- millaisia ovat ne harjoitusmuodot tai tilanteet, jotka saavat ryhmäytymiskokemuksen aikaan?

TUTKIMUSMETODI

- tutkimusmenetelmänä on tapaustutkimus, jossa tutkija on osa tutkimusprosessia. Aineisto on laadultaan narratiivista, kertovaa kuvausta (Heikkinen, 2015) ja koostuu opiskelijoiden ilmaisukasvatusopintojen aikana tuottamista päiväkirjamerkinnoistä
- aineisto on analysoitu koodaamalla avainkäsitteiden avulla
- aineisto on koottu keväällä 2015 ja uusi aineisto keväällä 2016 (analysointi kesken)
- Millaisia omakohtaisia kokemuksia opiskelija kertoo kokeneensa ryhmäytymiseen ja ryhmään kuulumiseen liittyen?

ILMAISUKASVATUKSEN VAIKUTTAVUUS

Jaettu illuusio-vakava leikillisuus

- todellisuus ja fiktiivinen maailma ovat läsnä rinnakkain, fiktiivinen maailma koetaan draaman kautta (Heikkinen 2007)
- draamatilanteessa heittäytyään täysivaltaisesti ja leikille ominaisesti mukaan yhdessä luotavaan fiktiiviseen tilanteeseen.
- tilan muodostuu yksilöiden halusta heittäytyä tarkastelemaan maailmaa roolissa ja omana itsenä, yhdessä ja yksilönä (Heikkinen 2007)

SPONTAANISUUS

- tila, jossa ihmisen mieli on poikkeuksellisen vapaa ja spontaanisuus lisääntyy vuorovaikutuksessa, kun suostutaan jaettuun illuusioon.
- tila, joissa yhdessä ollaan valmiita luomaan ja kokemaan uusia asioita
(Moreno 1974)

ESTEETTINEN KAHDENTUMINEN

- onnistunut draamakokemus edellyttää osallistujien sitoutumista yhteisiin sopimuksiin (Heikkinen 2007)
- tässä ja nyt –energia --> ryhmä
- vaatii täydellistä läsnäoloa ja keskittymistä ryhmään ja käsillä olevaan tilanteeseen
- sosiaalinen leikki

VIISI KATEGORIAA

1. Kokemus
esteettisestä
kahdentumisesta

2. Vakava leikillisuus
ja siihen kuuluva
leikillisyyden sopimus

3. Taiteellinen ja
esteettinen kokemus

4.
Draamakasvatuksen
hauskuus "fun"

5. **Sosiaalinen** leikki

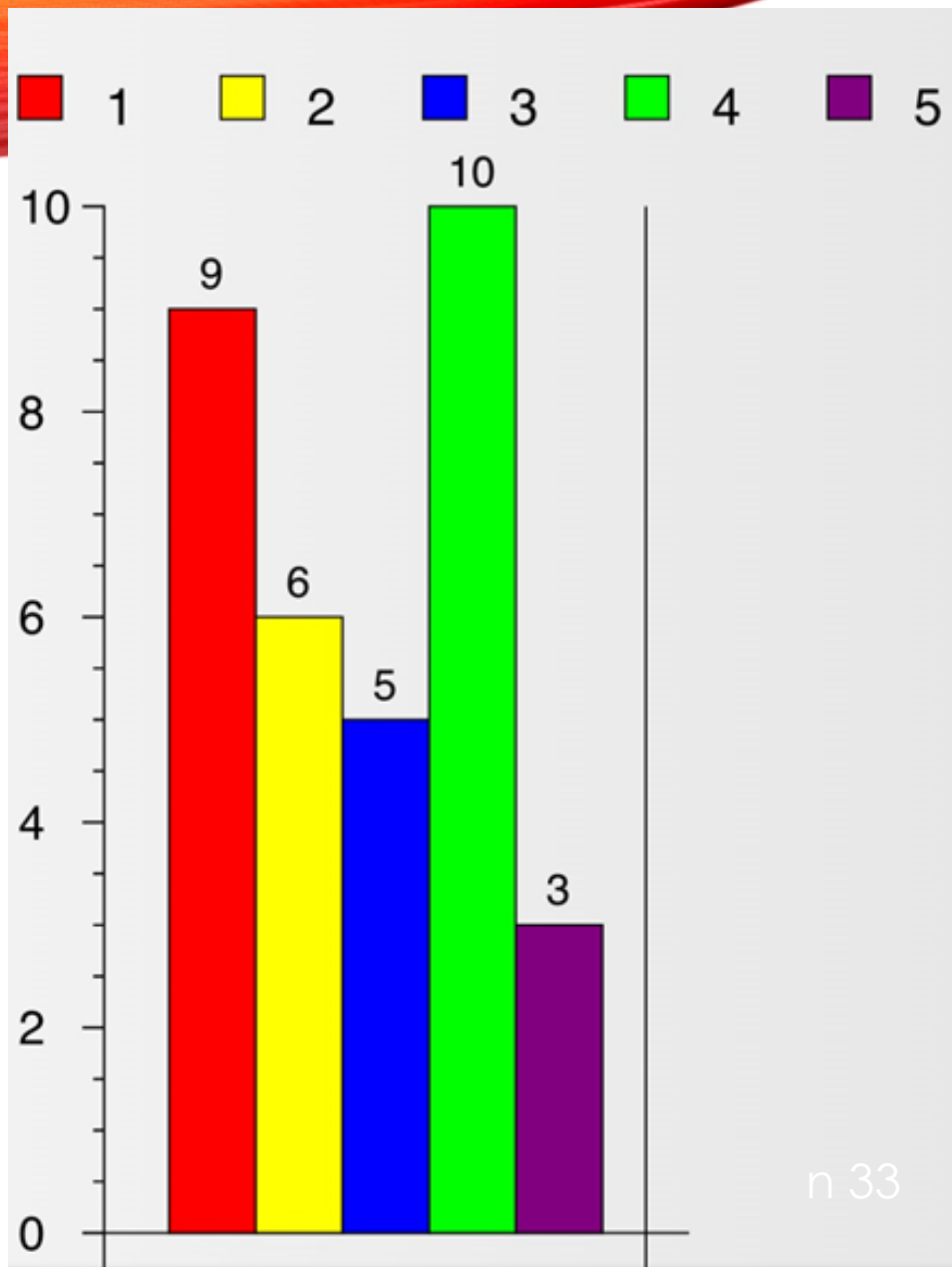
1. Keskeistä on heittäytyminen tässä ja nyt -energiaan ja tämän kokemuksen kautta vahvistunut käsitys omasta kyvystä toimia ryhmän jäsenenä

2. Opiskelija kokee yhteisen sopimuksen noudattamisen kautta tapahtuneen ryhmäkokemuksen merkitykselliseksi

3. Uuden oppiminen kokien, tulkiten ja ihmetellen asioita ryhmän kanssa on ollut merkityksellistä

4. Ryhmän saavuttama leikillisyyden kokemus, päämäärä yhteistyöllä on iloisen välinpitämätön, kevytmielisen hauska tunnelma luo yhteenkuuluvuuden kokemuksen

Toisen huomioon ottamisen, aktiivisuuden ja kyselemisen merkityksen tason avautuminen

- Kokemus esteettisestä kahdentumisesta
- Vakava leikillisuus ja leikillisyyden sopimus
- Taiteellinen ja esteettinen kokemus
- Draaman hauskuus
- Sosiaalinen leikki

(vrt. Heikkinen 2007 draamakasvatuksen vakavan leikillisyyden teesit)

Opiskelijoiden mainitsemat kokemukset ilmaisukasvatustuntien aikana ryhmän tai yhteisöllisyyden merkityksestä omalle ilmaisulle tai toiminnalleen sekä ryhmäytymisen kokemukselle.

©Sirkku Lähdesmäki

Kokemus esteettisestä kahdentumisesta

**Sosiaalinen
leikki**

**Draaman
hauskuus**

**Vakava leikillisuus ja
leikillisyyden sopimus**

**Taiteellinen ja esteettinen
kokemus**

- ryhmän kannustava ja turvallinen ilmapiiri
- roolin taakse kätkeytyminen
- toisen rooliin asettuminen

Oivallus siitä, miten ryhmän kesken tapahtuva vuorovaikutteinen leikki rakentuu muiden huomioimisesta, seuraamisesta ja jaetusta kokemuksesta

- kaikki tulevat hyväksytyiksi
- ketään ei nolata tai arvostella
- leikin säännöt ja sopimukset luovat turvallisen kehyksen, jonka varassa toimia.

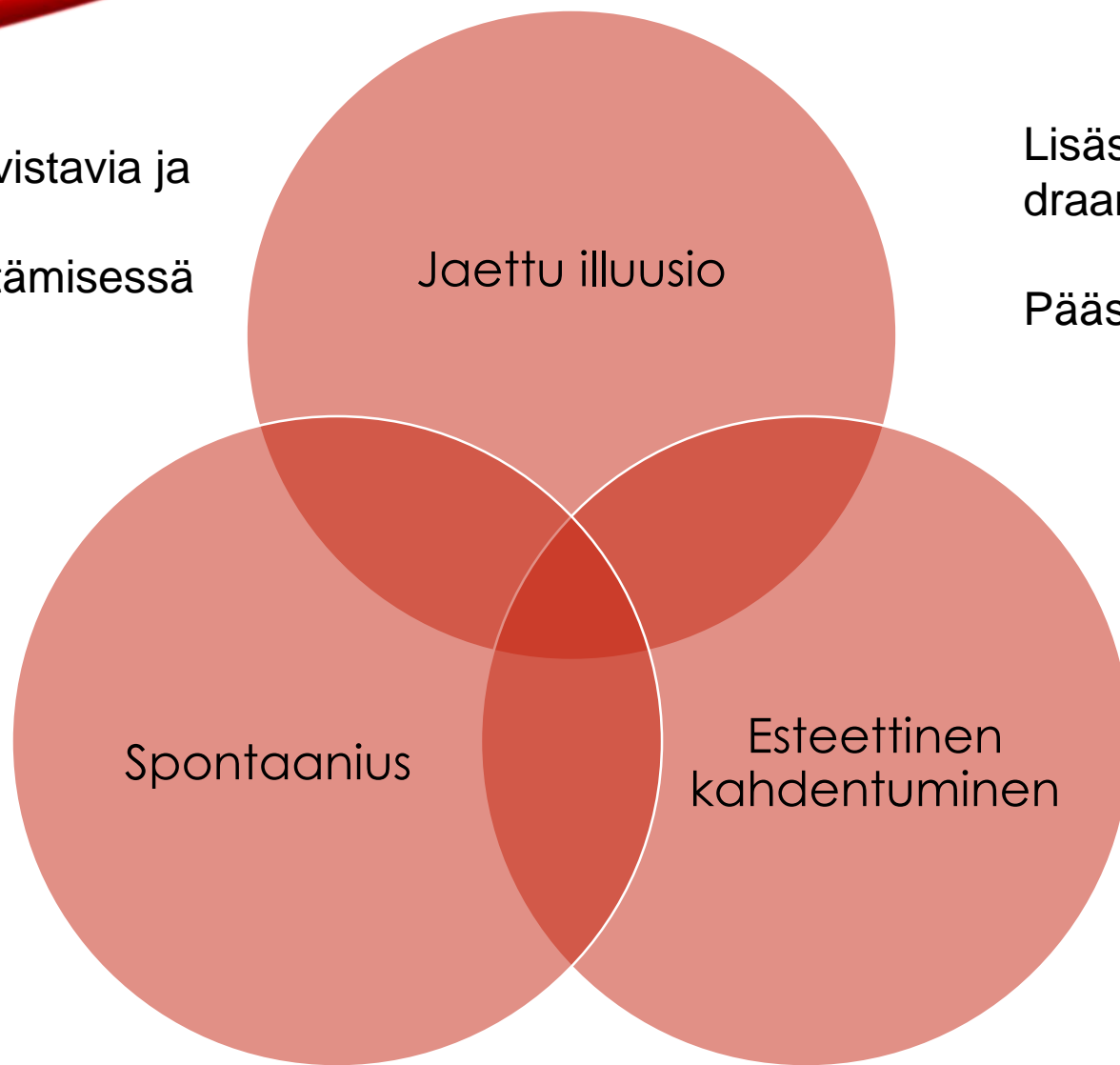
Puhtaan ilon kokeminen yhdessä heittäytymällä -
Nauraminen ja ainutlaatuisen kokeminen luovuuden kautta oli vapauttavaa, rentouttavaa ja voimaannuttavaa

- vuorovaikutus ryhmän kesken
- eri tasoilla tapahtuva viestintä ja sitä kautta synnytetty yhteinen elämys oli merkityksellistä

Draaman harjoitukset ovat vahvistavia ja toimivia menetelmiä ryhmäytymisprosessin käynnistämisessä ja syventämisessä.

Toimi kanavana yksilön luovuuden vapautumiselle.

Vapautti luomaan, nauramaan, hulluttelemaan ja paljastamaan itsensä.

Voimaannutti

Lisäsi rohkeutta heittäytyä draamaan ryhmän kanssa.

Päästi irti turhasta kontrollista.

Vapautti yhteiseen Työskentelyyn.

Kasvatti yhteenkuuluvuuden tunnetta ja lisäsi rohkeutta osallistua.

"KUKAAN EI JOUTUNUT NAURUNALAISEKSI"

- omakohtainen draamakasvatukseen osallistuminen ja sen myötä opiskelijan kokema vapautuminen oli aito ja monelle hämmästyttävä kokemus
- kyky todella irtautua omasta arkiminästä yllätti monen opiskelijan ja herätti ilon, onnen ja vapautumisen tunteita
- opiskelijat kokivat tärkeäksi turvallisen ja luotettavan ilmapiirin ja kokemuksen ryhmään kuulumisesta. "Kukaan ei joutunut naurunalaiseksi"- oli merkittävä kokemus ryhmässä

KOHTI UUTTA AINEISTOA

- Esteettinen kahdentuminen 8
- Vakava leikillisuus 3
- Taiteellinen ja esteettinen kokemus 7
- Hauskuus 9
- Sosiaalinen leikki 6

34/36

- Muu: tutustuminen toisiin paremmin
- Oppimisympäristön vaikutus sitoutumisen vahvistumiseen
- Normeista irti päästäminen "Draaman leikillisuus tarjoaa myös aikuiselle mahdollisuuden kokeilla rajoja ja rikkoa sääntöjä" (Heikkinen 2007)

2016 AINEISTOSTA OTTEITA

opiskelijoiden päiväkirjat

- "Mahtava ryhmähenki, itkua, naurua, huutonaaurua. Super-voimaannuttavaa ja kertakaikkisen mahtavan upeaa B-ryhmähenkeä ja porukassa toimimisen fiilistä entisestään kohottavaa." 4
- "oli kannustava, avoin ja toisiamme ruokkiva, Itsekin rohkaistun ylittämään itseni, koska tunnit oli suunniteltu niin, että estyneempikin uskalsi" 2
- "Ilmaisutaidossa annetaan niin paljon itsestä ja antaudutaan yhteiseen toimintaan, että se avaa porukan syvemmälle tunnetason kohtaamiselle." 3
- "Ihmiset tulivat tavallaan tutummaksi, kun niiden kanssa oli päässyt heittäytymään. Tunnelma kohosi leikkien myötä ja rohkeus osallistua kasvoi myös itsellä" 1
- "Kaikki saavat olla tähtiä yhdessä tai romahtaa yhdessä"

TULOKSIA

- Ilmaisukasvatus on monipuolinen ja monitasoinen menetelmä aikuisopiskelijoiden kokemusmaailman ja itseymmärryksen avartamisen keinona.
- Opiskelujen alkuvaiheessa ilmaisukasvatuskurssi on erinomainen tilaisuus ravistella opiskelijat erillisyyden ja vierauden tunteesta yhteenkuuluvuuden ja tuttuuden ja luottamuksen tunteeseen.
- Menetelmä toimii myös eri tasoilla opiskelijan ymmärrystä ja silmiä avaavana suhteessa opettajuuteen ja pedagogisten keinojen oivaltamiseen.
- Esteettisen elämyksen kautta he saivat kokemuksen ihmisten välisestä monitasoisesta viestinnästä, pelottomuutta olla oma itsenä ja heittäytyä rooliin, koska ei tarvinnut pelätä nolaamista.
- Ennen kaikkea opiskelijat saivat kokemuksen siitä, että rohkaistuivat ryhmässä enempään, kuin olivat itsestään uskoneet.

TULOKSIA

- esteettisen kahdentumisen tässä ja nyt energiaan heittäytymisen kokemus (9/33) ja hauskuuden kokeminen (10/33) yhdessä nousivat vahvimmiksi ryhmäytymistä ja yhteenkuuluvuutta edistäviksi kokemuksiksi.
- Ryhmäytymisprosessissa opiskelijat saavuttivat tason, jolla he tunsivat turvallisuuden tunnetta heittäytyä yhdessä. Samoin he tunsivat yhteenkuuluvuutta ja halua luoda yhdessä jotain
- tukee sitä käsitystä, että ilmaisu- ja draamakasvatus antaa erityisen mahdollisuuden edistää ryhmäytymistä juuri sen vuoksi, että draama taidemuotona synnyttää jaetun illuusion, vakavan leikillisyyden ja kahden todellisuuden läsnäolon mahdollisuuden (vrt. Moreno 1974; Heikkinen, 2007; Spolin 1963).

KIITOS!

sirkku.lahdesmaki@chydenius.fi

Jyväskylän yliopisto Kokkolan yliopistokeskus Chydenius